

44. chyba **Nedostatečné zabývání se vyprávěním**

Nejenom pro rodinné příslušníky, ale i pro mnoho zaměstnanců představuje problém, když osoba vyžadující péči neustále vypráví ty samé „staré příběhy“. Nevědí totiž, co říci, protože neznají pozadí příběhu nebo mají případně jiný názor a nechtějí se hádat – nebo je to prostě jenom „rozčiluje“. Důsledkem je, že se rodinní příslušníci nebo zaměstnanci těmito příběhy již nezabývají. Místo toho klient dostane odpověď na otázku, kterou vůbec nepoložil. Klient myslí na svůj domov a má strach, že přijde pozdě. Řekne: „Musím domů.“ Často dostane odpověď: „Za chvíli se bude podávat káva!“

Fakt: Powell (2000) radí všem, kdo doprovázejí lidi s demencí, aby se pokusili toto chování pochopit: člověk s demencí již nedisponuje aktuálními informacemi a sahá tak po osvědčených starých tématech k hovoru, k osvědčenému typu jednání a navazování kontaktů. Pokud se hovoří o těchto starých tématech, cítí se osoba vyžadující péči kompetentní, může se účastnit rozhovoru a případně toho může vědět více než ostatní.

Shrnutí

Osoba vyžadující péči aktivuje prostřednictvím hovorů o minulosti přesně ty pocity, které se snaží – bohužel často marně – vyvolat terapeut svým intenzivně připraveným programem. Naslouchání „stále stejným historkám“ může být pro obě strany uspokojivé. Pečující by se měli tématu otevřít, zajímat se o něj, a pokud je to možné, opatřit si nějaké další materiály (srov. Powell, 2000). Neodpovídejte prosím klientům na otázky, které nepoložili a které vůbec nejsou součástí jejich tady a teď.

45. chyba **Lidé s demencí jsou vyzýváni k přemýšlení**

„Tak se přece zamyslete!“ je „příkaz“, který poměrně často dostávají i lidé s demencí.

Fakt: Otázky typu „Co jste dělal včera odpoledne?“ nebo „Víte, co je dnes za den?“ mohou osoby s demencí zahnat do úzkých, protože si prostě nemohou vzpomenout. Nepomůže ani podpora jako například: „Když se v klidu zamyslíte, tak vás to určitě hned napadne.“ Vždyť během hodin matematiky ve škole tato strategie nepomáhala ani většině z nás.

Shrnutí

Aby si mohly osoby vyžadující péči na něco vzpomenout, potřebují metody dobře promyšlené pomocné nástroje. Užitečné jsou biografické informace, které může pečující do rozhovoru vkládat. Můžete se také pokusit osobě vyžadující péči připomenout, co právě řekla: „Právě jste mi vyprávěl o vaší dovolené ve Španělsku.“ (srov. Powell, 2000)

46. chyba Diskutuje se o otázkách viny

„Nemusím si přece nechat všechno líbit a ten tón, jakým se mnou pan Kraus hovoří, vůbec není v pořádku!“ Podobné stížnosti na zdánlivě nevhodné a nevychované chování klientů jsou častým obsahem porad o případech, kterých jsme se účastnili. V těchto případech je vždy nutné podrobně se zabývat situací, ve které se konflikt vyhrotil.

Fakt: Důležité je, aby si pečující uvědomili, v jakém okamžiku klienta přetížili. Klient totiž již bohužel nemá přehled nad celou situací, nedokáže zohlednit všechna fakta a neumí aplikovat poznatky z tréninku „předcházení a řešení konfliktů“. Vyvolalo konflikt například nějaké nedorozumění? Pokud ano, kdo je za něj zodpovědný?

Shrnutí

Z vlastní zkušenosti můžeme říci, že ohleduplný přístup pečujících vede k rychlému uklidnění situace, ke snížení stresu klienta a ke zvýšení jeho pohody. O otázkách viny bychom s lidmi s demencí neměli diskutovat (srov. Powell, 2000).

47. chyba **Uvádění mylných tvrzení na pravou míru**

Ze svého každodenního života jsme zvyklí, že platí hlavně fakta: co někdo řekl, co někdo udělal... a tato slova našeho protějšku bereme vážně a věříme jim. Pokud potom někdo reaguje jinak, než řekl předtím, jsme podráždění nebo naštvaní. Takové chování je v našem každodenním životě běžné.

Pokud doprovázíme lidi s demencí, dostáváme se často do situací, kdy si tyto osoby nepamatují, co řekly před chvílí, nebo budou dokonce během krátké chvíle tvrdit něco zcela opačného.

Takové výpadky paměti jsou symptomem demence. Je zajímavé, že přesto často pozorujeme, jak se pečující snaží s těmito situacemi vyrovnat na úrovni „fakt“.

Příklad: Jedna klientka se rozhodla přijmout nabídku pracovní terapeutky a dělá jí společnost, zatímco terapeutka maluje obrázek. Terapeutka se snaží s klientkou navázat rozhovor a zeptá se jí, co by teď měla namalovat. Klientka se rozhodne pro hrušky. Terapeutka maluje a... klientka nakonec řekne, že zrovna hrušky se jí tedy opravdu moc nelíbí. Terapeutka se snaží bránit, že namalovala pouze to, co si klientka přála. Ta nad tím ale jenom zděšeně kroutí hlavou. To v žádném případě nemohla říci, protože zrovna tohle ovoce nesnáší už od dětství.

Podobné situace mohou nastat, když jde o to, zda osoba vyžadující péči již snídala nebo ne. Pečující mají často zkušenost, že diskuse na faktické úrovni nepomáhá a vede spíše k eskalaci konfliktu.

48. chyba **Striktně je podporována orientace v realitě**

Kdo pracuje s lidmi s demencí, neustále slýchá věci, které do našeho světa „nepatří“ nebo je prostě a jednoduše musíme považovat za mylné. Jeden starší muž například řekne, že musí jít do práce. Starší dáma zase, že musí za svými dětmi. Jiná dáma zase tvrdí, že musí domů, protože na ni čeká máma. Taková a podobná tvrzení jsou při práci s lidmi s demencí naprosto běžná. Někteří rodinní příslušníci a pečující se domnívají, že

když budou osobě s demencí dostatečně dlouho říkat pravdu, tak ji po určité době pochopí a akceptuje. Svému blízkému ani klientovi bychom koneckonců neměli lhát.

Fakt: Pravda tak, jak ji známe, ve světě onemocnění demencí neexistuje. Konfrontovat s ní tedy klienty nepřinese nic jiného než špatnou náladu. Nepomůže s člověkem s demencí „nekonečně dlouho“ diskutovat nebo se ho snažit opravovat. Stejně tak matku, která si dělá starosti o své děti, neuklidní odpověď: „Všechno je v pořádku, sedněte si, brzy se bude podávat káva.“

Shrnutí

Neopravujte klienty s demencí! Nechejte je v jejich světě a umožněte jim o něm vyprávět. Pokud chce jít někdo do práce, pak měl asi zajímavou práci, která ho naplňovala. A pokud chce někdo domů k matce, měl pravděpodobně takovou matku, o níž stojí za to vyprávět. Snažte se rozhovor nezařezávat, naslouchejte a poskytněte útěchu.

49. chyba **Důsledné opravování nesmyslů**

Příběhy starých lidí jsou často zajímavé a člověk by je poslouchal celé hodiny. Vyprávějí o tom, jak žili, co zažili, jak se často museli složitě protloukat životem, jaké překážky museli překonávat a jaký důvtip občas potřebovali k tomu, aby přežili. Někteří lidé mají navíc skutečný talent a jejich vyprávění je potom barvitě a strhující.

Během některých vyprávění ale občas zaslechneme i nějaké nesmysly. Často nesedí data, posloupnost nebo místa. Mnohokrát jsme si všimli, že pečující v takových případech omyly klientů důsledně opravují.

Fakt: Když se zamyslíme nad svou minulostí, také nemáme ke všem zážitkům okamžitě k dispozici všechny detaily. Uvědomujeme si to, když se například bavíme se známými nebo s příbuznými o určitých věcech, které jsme zažili společně. Každý je vnímal trochu jinak a má na ně jiný

pohled. A každý má sám za sebe pravdu. Ve vzpomínkách se totiž určité věci stírají. A navíc: každý máme nějaké své životní lži, menší či větší. Nikdo kromě nás neví, jak to tenkrát doopravdy bylo, a někdy si realitu ve vzpomínkách upravíme tak, jak se nám to hodí.

Shrnutí

Každý má svou vlastní pravdu. Pečující tady nejsou od toho, aby klienty upozorňovali na nesrovnalosti. Pokud o sobě například někdo tvrdí, že byl kapitánem na velkém parníku, tak by měl být přijímán jako „kapitán“. Pro koho je důležité, že třeba nebyl kapitánem, ale řadovým námořníkem? Hejtman z Koprnic se koneckonců také nakonec začal vnímat jako ten, za koho se původně vydával.

50. chyba **Hovoří se výhradně spisovným jazykem**

Cizí jazyky a dialekty se v péči o lidi s demencí nijak zvláště nevyužívají. Přesto se tito lidé cítí s někým, kdo hovoří jejich řečí, jako doma. A tím máme na mysli i dialekty.

Pokud potkáte někoho, kdo pochází z vašeho rodného města, rozproudí se hovor pravděpodobně zcela automaticky. Odkud přesně jste? A neznáte náhodou...? Máte společná témata a rychle navážete kontakt.

Fakt: Obzvláště obtížné to je pro lidi s demencí, kteří vyrůstali v jiném kulturním prostředí, než se nyní nachází jejich pečovatelský dům. Samozřejmě není reálné, aby pečující uměli všechny dialekty nebo cizí jazyky, ale pár slovíček může často velmi změnit situaci.

Shrnutí

Řeč otevírá duši, může ale zároveň působit i velmi rušivě. Může se stát, že jazyk či dialekt může u lidí s demencí vyvolat nějaké negativní vzpomínky. Tyto případy musíme řešit s odpovídajícím taktem.